

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.189>

УДК 336.717.061:336.717.137(477)

Ю. М. Нікольчук,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,

Хмельницька торговельно-економічна академія

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7466-2558>

Ю. Ю. Кравчук,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Хмельницька торговельно-економічна академія

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-0932-8374>

ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: СТРУКТУРНІ ДИСБАЛАНСИ ТА РИЗИКИ СТІЙКОСТІ

Y. Nikolchuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Finance,

Accounting and Auditing,

Khmelnytskyi Trade and Economic Academy

Y. Kravchuk,

Bachelor's degree student (first level of higher education),

Khmelnytskyi Trade and Economic Academy

FORMATION OF THE DEPOSIT BASE OF UKRAINIAN BANKS UNDER CONDITIONS OF WAR AND MACROECONOMIC INSTABILITY: STRUCTURAL IMBALANCES AND STABILITY RISKS

У статті досліджено процес формування депозитної бази банків України в умовах воєнної та макроекономічної нестабільності, що істотно впливають на функціонування банківського сектору та його ресурсний потенціал. Обґрунтовано, що депозитні кошти є основним джерелом формування ресурсної бази банків, визначаючи їх кредитні можливості та фінансову стійкість. Проаналізовано динаміку пасивів, зобов'язань і коштів клієнтів банків України за 2017–2026 рр., а також структурні зміни у співвідношенні депозитів фізичних і юридичних осіб.

Виявлено, що в умовах війни та економічної нестабільності відбувається не лише зростання обсягів депозитів, але й погіршення їх якісної структури. Спостерігається підвищення концентрації депозитних ресурсів у великих вкладників і провідних банках, скорочення частки середнього сегмента вкладників та посилення регіональних диспропорцій. Також простежується тенденція до переважання короткострокових депозитів, що знижує стабільність ресурсної бази банків.

Узагальнено ключові проблеми формування депозитної бази банків України, серед яких: зниження її якості, висока залежність від макроекономічних чинників, структурні дисбаланси та зростання вартості ресурсів. Обґрунтовано необхідність удосконалення депозитної політики банків для підвищення стійкості банківської системи.

The article investigates the formation of the deposit base of Ukrainian banks under conditions of war and macroeconomic instability, which significantly affect the functioning of the banking system and its resource potential. It is substantiated that customer deposits remain the key source of banks' funding, determining their lending capacity, investment activity, and overall financial stability. The study analyzes the dynamics of banks' liabilities, obligations, and customer deposits in Ukraine for the period 2017–2026, as well as structural changes in the composition of household and corporate deposits.

The results show that despite the overall growth of deposit volumes, the banking system is characterized by a deterioration in the qualitative structure of the deposit base. In particular, there is a growing concentration of deposits in a limited number of large depositors and systemically important banks, which increases liquidity and concentration risks. At the same time, the share of middle-income depositors is declining, which weakens the stability and diversification of the resource base.

It is also identified that the wartime period has led to a dominance of short-term and highly liquid deposits, which reduces the predictability of banking resources and limits the possibilities for long-term lending to the real sector of the economy. Significant regional disparities in the distribution of household savings further exacerbate structural imbalances in the banking system.

The study generalizes the main problems of forming the deposit base of Ukrainian banks, including declining quality of deposits despite their quantitative growth, strong dependence on macroeconomic and wartime factors, structural disproportions in the depositor base, and increasing cost of attracted resources. These trends create additional risks for the financial stability of banks and the banking system as a whole.

The research concludes that improving deposit policy and enhancing the diversification, stability, and quality of the deposit base are crucial prerequisites for strengthening the resilience of the Ukrainian banking system under conditions of high uncertainty.

Ключові слова: депозитна база, банки України, фінансова стійкість, депозитні ресурси, структурні дисбаланси, банківська система, макроекономічна нестабільність.

Keywords: deposit base, banks of Ukraine, financial stability, deposit resources, structural imbalances, banking system, macroeconomic instability.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формування стабільної та якісної депозитної бази банківських установ є ключовою передумовою забезпечення їх фінансової стійкості, платоспроможності та здатності ефективно виконувати функцію фінансового посередництва в економіці. Саме депозитні ресурси становлять основне джерело формування кредитного потенціалу банків, визначаючи масштаби їх активних операцій, інвестиційні можливості та загальну стійкість до зовнішніх шоків. У цьому контексті проблема формування депозитної бази набуває особливої ваги в умовах воєнної та макроекономічної нестабільності, коли традиційні механізми залучення та утримання ресурсів зазнають суттєвих трансформацій.

Сучасний стан банківської системи України характеризується впливом комплексу негативних чинників, серед яких: підвищена невизначеність економічного середовища, інфляційні та девальваційні процеси, зміни у структурі доходів і заощаджень населення, міграційні процеси, а також зростання ризиків у реальному секторі економіки. Усе це безпосередньо впливає на поведінку вкладників, змінює мотиваційні чинники розміщення коштів у банках та призводить до трансформації структури депозитної бази.

Особливої актуальності набуває проблема не лише кількісного зростання депозитів, а й погіршення їх якісних характеристик, зокрема скорочення частки довгострокових ресурсів, зростання концентрації депозитів у великих вкладників та посилення залежності банків від окремих сегментів клієнтської бази. Водночас спостерігаються суттєві регіональні диспропорції у розподілі депозитних ресурсів, що додатково ускладнює забезпечення рівномірного розвитку банківської системи.

У науковому аспекті зазначена проблема пов'язана з необхідністю переосмислення теоретичних підходів до формування ресурсної бази банків у кризових умовах, зокрема з урахуванням поведінкових фінансів, інституційних змін та впливу екзогенних шоків. Практичний вимір проблеми

полягає у потребі розробки ефективних механізмів управління депозитною політикою банків, спрямованих на підвищення стабільності ресурсної бази, зниження її волатильності та мінімізацію системних ризиків.

Таким чином, дослідження формування депозитної бази банків України в умовах воєнної та макроекономічної нестабільності є важливим як з позиції забезпечення фінансової стійкості окремих банківських установ і банківської системи загалом, так і з точки зору формування ефективних антикризових інструментів регулювання фінансового сектору в умовах підвищеної невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування депозитної бази банківських установ активно досліджується у науковій літературі, що зумовлено її ключовою роллю у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи. У працях вітчизняних авторів розглядаються різні аспекти депозитної діяльності банків, зокрема проблеми, тенденції та напрями її вдосконалення.

Так, Т.О. Мулик [2] аналізує депозитні операції банків, виокремлюючи основні проблеми їх функціонування та необхідність підвищення ефективності управління депозитними ресурсами. Р.М. Опальчук та Б.П. Невгад [3] досліджують формування депозитного портфеля банку на основі клієнтоорієнтованого підходу, підкреслюючи важливість адаптації банківських продуктів до потреб клієнтів.

У роботі Тарасової О.В. [7] акцентовано увагу на проблемах формування депозитної бази банків України, зокрема її нестабільності та залежності від макроекономічних факторів. Л.А. Хромушина [8] розглядає регіональні особливості депозитної політики, вказуючи на значну нерівномірність розподілу депозитних ресурсів між регіонами.

Сучасні підходи до розвитку депозитних операцій, включаючи впровадження інноваційних технологій залучення ресурсів, висвітлені у дослідженні І. Румик, К. Черниш та Г. Петренко [6]. Важливу інформаційну

основу для аналізу депозитного ринку становлять статистичні дані Національного банку України [1; 4; 5].

Отже, попри значну кількість наукових напрацювань, недостатньо дослідженими залишаються питання впливу воєнної та макроекономічної нестабільності на структурні зміни депозитної бази банків, що визначає актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей формування депозитної бази банків України в умовах воєнної та макроекономічної нестабільності, виявлення структурних дисбалансів у її розвитку та оцінювання ризиків, що впливають на її стабільність і якість.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування стабільної та ефективної депозитної бази є однією з ключових передумов забезпечення фінансової стійкості банківської системи та окремих банківських установ. Саме депозитні ресурси виступають основним джерелом формування активних операцій банків, визначаючи їх кредитний потенціал і можливості інвестування. В умовах сучасних викликів, зокрема повномасштабної війни, процес формування депозитної бази суттєво ускладнюється під впливом макроекономічної нестабільності, зміни поведінки вкладників та структурних трансформацій фінансового ринку. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження проблем формування депозитної бази як на рівні банківської системи загалом, так і на рівні окремих банків.

Упродовж останніх років банківська система України зіткнулася з низкою проблем, серед яких ключовими є: нестабільність динаміки депозитів населення та зміна їх структури, погіршення якості кредитного портфеля, суттєва девальвація національної валюти, високий рівень інфляції, а також збитковість значної частини банківських установ тощо [7, с. 90].

Переважаюча частка ресурсів банків формується за рахунок клієнтських депозитів. Інформацію про пасиви, зобов'язання та депозитні кошти

фізичних і юридичних осіб банків України за останнє десятиріччя подано в табл. 1.

За даними табл. 1 можна зробити такі узагальнення:

1. Упродовж 2017-2026 рр. пасиви банків України демонстрували сталу тенденцію до зростання. Зокрема, їх обсяг збільшився з 1 274,7 млрд. грн. на початок 2017 р. до 4 181,3 млрд. грн. станом на 01.01.2026 р., тобто більш ніж утричі. Така динаміка свідчить про поступове відновлення та розширення банківського сектору після попередніх кризових періодів, а також про підвищення загального рівня фінансової активності в економіці.

Таблиця 1. Пасиви, зобов'язання та депозитні кошти фізичних і юридичних осіб банків України у 2017-2026 рр.

Станом на 01.01.	Пасиви								
	млрд. грн.	Зобов'язання							
		млрд. грн.	%	Кошти клієнтів					
				млрд. грн.	%	Кошти юридичних осіб		Кошти фізичних осіб	
						млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
2017	1 274,7	1 150,1	90,22	860,0	74,78	424,2	49,32	435,8	50,68
2018	1 876,0	1 190,6	63,46	930,0	78,12	427,5	45,97	480,0	51,61
2019	1 934,7	1 221,4	63,13	963,0	78,85	430,8	44,73	509,9	52,94
2020	1 981,6	1 293,4	65,27	1 097,1	84,82	525,0	47,86	552,1	50,33
2021	2 205,9	1 613,4	73,14	1 377,4	85,37	681,2	49,46	681,9	49,51
2022	2 358,3	1 797,7	76,23	1 539,6	85,64	799,8	51,95	726,9	47,21
2023	2 716,8	2 135,8	78,62	1 931,3	90,42	942,7	48,81	933,2	48,32
2024	3 311,3	2 649,0	80,00	2 435,4	91,94	1 321,9	54,28	1 083,8	44,50
2025	3 768,4	3 047,4	80,87	2 822,4	92,62	1 564,2	55,42	1 216,6	43,11
2026	4 181,3	3 537,2	84,59	3 291,3	93,05	1 807,7	54,92	1 406,9	42,75

Джерело: сформовано автором на основі [4]

2. Протягом 2017-2026 рр. спостерігалось стале зростання зобов'язань банків України - з 1 150,1 млрд. грн. у 2017 р. до 3 537,2 млрд. грн. у 2026 р. Водночас їх частка у структурі пасивів характеризувалася коливаннями: після суттєвого зниження у 2018-2019 рр. (до рівня близько 63%) надалі відбулося поступове відновлення зростаючої тенденції, що призвело до досягнення 84,59% у 2026 р. Це свідчить про посилення ролі залучених коштів у формуванні ресурсної бази банків.

3. Обсяг коштів клієнтів (депозитів) демонстрував як кількісне зростання, так і збільшення питомої ваги у складі зобов'язань. Якщо у 2017 р. він становив 860,0 млрд. грн. (74,78% зобов'язань), то у 2026 р. зріс до 3 291,3 млрд. грн. (93,05%). Це відображає підвищення рівня довіри з боку населення та бізнесу до банківської системи, а також зростання значущості депозитної бази як основного джерела банківських ресурсів.

4. Структурний аналіз депозитів свідчить про зміну співвідношення коштів фізичних та юридичних осіб у досліджуваному періоді (рис. 1). У 2017-2021 рр. частки обох груп залишалися відносно збалансованими з незначною перевагою фізичних осіб. Починаючи з 2022 р., простежується зростання частки коштів юридичних осіб, яка у 2025-2026 рр. перевищила 54%, тоді як частка фізичних осіб знизилася до 42,75%. Така динаміка може бути зумовлена активізацією ділової активності, збільшенням обсягів оборотних коштів підприємств, а також змінами у фінансовій поведінці домогосподарств в умовах підвищеної невизначеності.

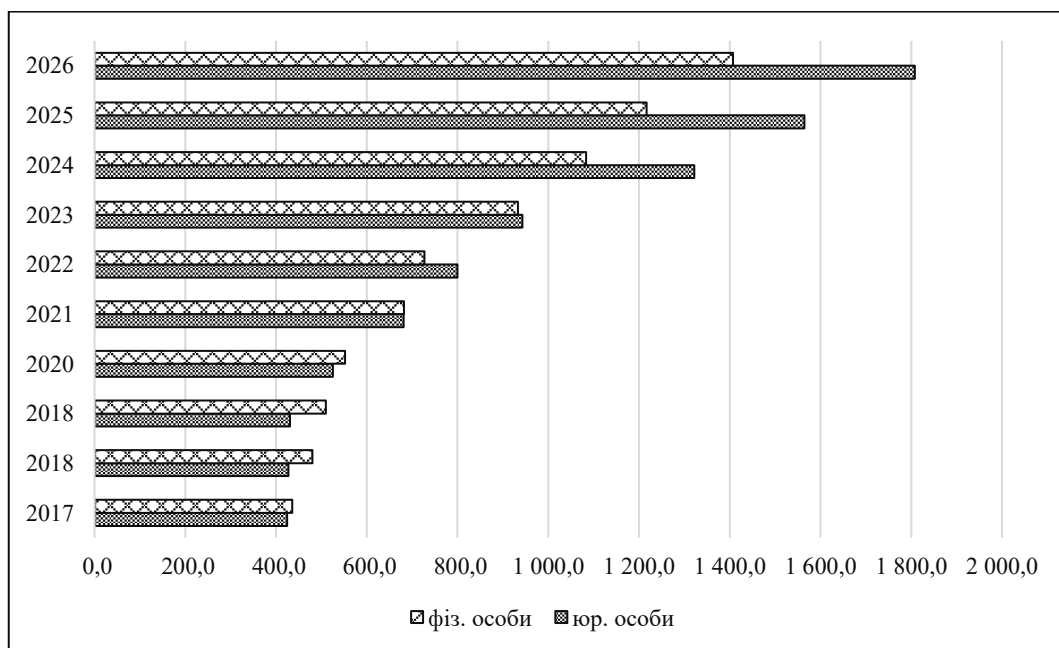

Рис. 1. Структура коштів клієнтів банків за 2017-2026 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [табл. 1]

Більш детальне дослідження депозитних вкладів можна провести за даними табл. 2:

1) станом на 01.03.2026 р. в банківських установах нараховувалось 72 605 656 вкладників – фізичних осіб, на яких було розміщено депозитів на загальну суму 1 651,0 млрд. грн. Відповідно, на кожного вкладника приходилося 22,5 тис. грн.;

2) кількість вкладників-фізичних осіб упродовж 2020–2026 рр. має стійку тенденцію до зростання. Так, якщо станом на початок 2020 року їх налічувалося 43 379,0 тис. осіб, то на початок 2026 року цей показник зріс до 72 038,2 тис. осіб, тобто майже на 66%. Це свідчить про поступове розширення залучення населення до банківської системи, навіть в умовах економічної нестабільності;

Таблиця 2. Аналіз депозитної активності фізичних осіб у 2020-2026 рр.

Станом на 01.01.	Кількість вкладників (тис. осіб)	Сума вкладів (млрд. грн.)	у т.ч.		сума вкладу на 1-го вкладника (тис. грн.)
			нац. вал.	іноз. вал.	
2020	43 379,0	474,4	279,5	195,0	10,9
2021	46 621,2	607,6	357,4	250,2	13,0
2022	49 753,6	675,6	422,8	252,8	13,6
2023	65 352,0	1 051,5	654,0	397,5	16,1
2024	67 687,7	1 234,8	796,4	438,4	18,2
2025	69 835,6	1 392,2	899,5	492,7	19,9
2026	72 038,2	1 617,7	1 073,3	544,4	22,5

Джерело: сформовано автором на основі [5]

3) спостерігається суттєве зростання загального обсягу депозитів населення. Зокрема, за досліджуваний період сума вкладів зросла з 474,4 млрд. грн. у 2020 році до 1 617,7 млрд. грн. у 2026 році, тобто більш ніж у 3 рази. Така динаміка свідчить про підвищення довіри населення до банківських установ, а також про зростання рівня заощаджень;

4) у структурі депозитів простежується переважання вкладів у національній валюті (рис. 2). Протягом усього періоду обсяги депозитів у гривні значно перевищують валютні вклади, причому розрив між ними поступово зростає. Це може бути зумовлено як валютною політикою держави, так і підвищенням привабливості гривневих депозитів;

5) середній розмір депозиту на одного вкладника має тенденцію до стабільного зростання: з 10,9 тис. грн у 2020 році до 22,5 тис. грн у 2026 році. Це свідчить про поступове збільшення обсягів заощаджень населення, а також про накопичувальний характер фінансової поведінки домогосподарств;

6) разом з тим, слід враховувати, що досліджуваний період охоплює роки повномасштабної війни, що супроводжувалася значними соціально-економічними потрясіннями, міграційними процесами та зміною структури доходів населення. У зв'язку з цим зростання депозитів може частково пояснюватися не лише підвищенням добробуту, а й прагненням населення зберегти кошти у більш надійній формі, а також обмеженими можливостями споживання та інвестування;

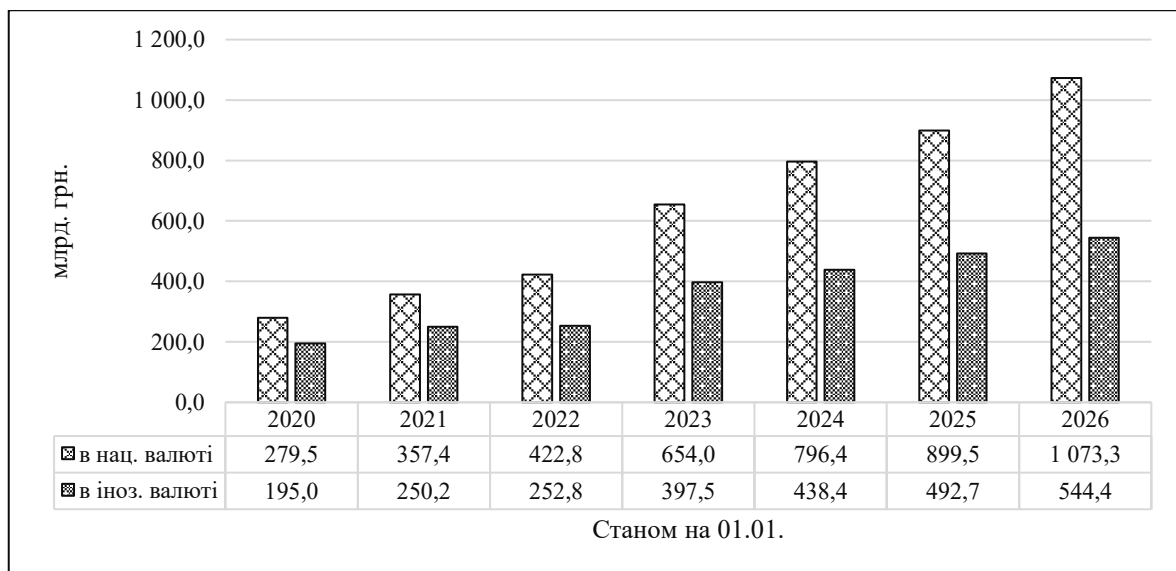

Рис. 2. Структура вкладів фізичних осіб в розрізі валют за 2020-2026 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [5]

7) порівняння докризового періоду (станом на 01.01.2022 р.) та періоду воєнної економіки (станом на 01.01.2026 р.) свідчить про суттєві структурні зміни депозитної бази. Так, кількість вкладників зросла з 49 753,6 тис. осіб до 72 038,2 тис. осіб, а обсяг депозитів – із 675,6 млрд. грн. до 1 617,7 млрд. грн. Водночас таке зростання відбулося значною мірою не за рахунок підвищення реальних доходів населення, а внаслідок інфляційних процесів, перерозподілу заощаджень та концентрації коштів у банківській системі як більш безпечному середовищі зберігання. Це створює ризик

«штучного» розширення депозитної бази, яка є чутливою до макроекономічної нестабільності;

8) незважаючи на загальне зростання депозитів, воєнний період актуалізував проблему їхньої якості та стабільності: збільшення частки короткострокових і високоліквідних вкладів, орієнтація вкладників на швидкий доступ до коштів, а також потенційна залежність від державної підтримки та гарантій. Це ускладнює для банків ефективне планування ресурсної бази та обмежує можливості довгострокового кредитування економіки, що є ключовою проблемою формування стабільної депозитної бази в умовах війни.

9) За даними НБУ [4], станом на 01.03.2026 р. в Україні функціонувало 60 комерційних банків. Водночас спостерігається суттєва концентрація депозитної бази фізичних осіб у найбільших банківських установах. Зокрема, із 1 651,0 млрд. грн. коштів домогосподарств 93,21% припадали лише на чотирнадцять банків, тоді як на решту 46 банків - лише 6,79% депозитів фізичних осіб (рис. 3).

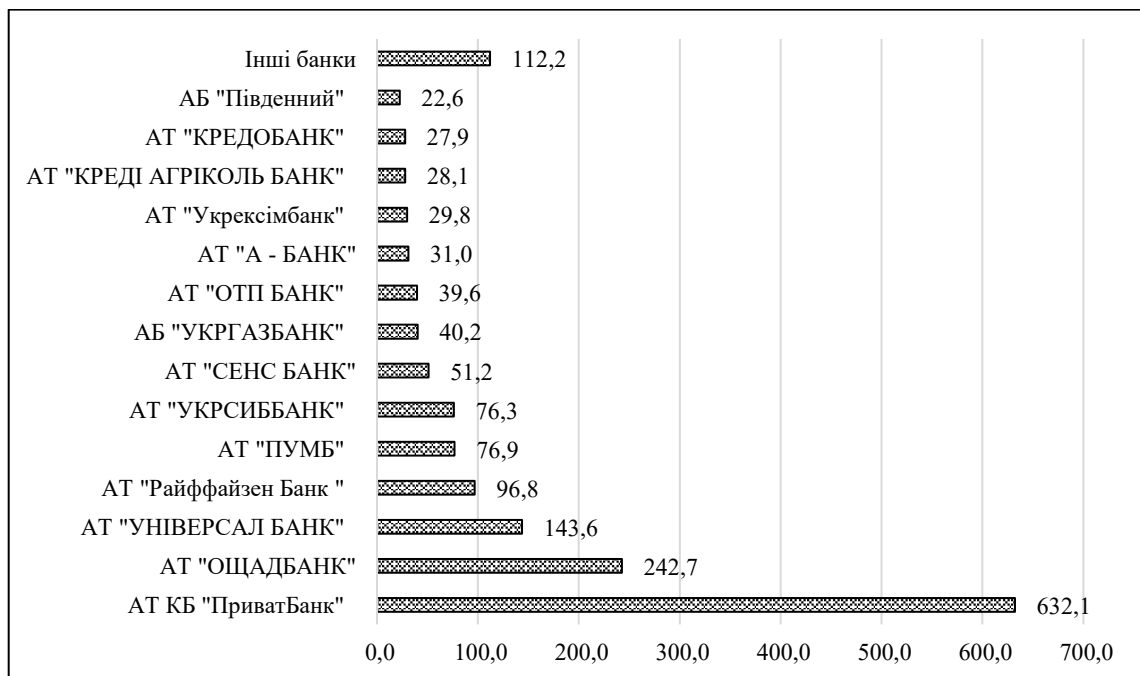

Рис. 3. Розміщення депозитних вкладів фізичних осіб в банках України станом на 01.03.2026 р., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Більш глибоке дослідження особливостей формування депозитної бази банків доцільно здійснити через аналіз структури вкладів фізичних осіб за їх розмірами (табл. 3).

За даними табл. 3 можна сформулювати такі узагальнення:

1) у структурі вкладників домінують невеликі депозити. Так, станом на 01.01.2022 р. частка вкладників із сумою вкладів до 200 тис. грн становила 98,74%, а у 2026 р. - 97,96%. Це свідчить про масовий характер залучення коштів населення, водночас основний обсяг ресурсної бази банків формується обмеженим колом вкладників, тоді як переважна більшість клієнтів має незначний вплив на її структуру.

**Таблиця 3. Аналіз депозитної активності фізичних осіб у
2020-2026 рр. за розмірами вкладів**

Діапазон вкладу	Кількість вкладників				Сума вкладів			
	01.01.2022		01.01.2026		01.01.2022		01.01.2026	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
до 10 грн.	17 571,1	35,32	28 307,2	39,29	20,7	0,00	25,8	0,00
від 10 до 200 тис. грн.	31 551,8	63,42	42 261,9	58,67	262 602,2	38,87	439 387,0	27,16
від 200 тис. до 600 тис. грн.	498,0	1,00	1 005,4	1,40	152 149,6	22,52	338 956,5	20,95
понад 600 тис. грн.	132,7	0,27	463,7	0,64	260 802,1	38,60	839 372,8	51,89
Всього	49 753,6	100,00	72 038,2	100,00	675 574,5	100,00	1 617 742,1	100,00

Джерело: сформовано автором на основі [5]

2) у воєнний період зросла частка найдрібніших рахунків (до 10 грн) - з 35,32% до 39,29%, однак їх внесок у депозитну базу є незначним. Водночас частка середніх депозитів (10–200 тис. грн) зменшилася як за кількістю вкладників, так і за обсягом коштів, що свідчить про поступове «вимивання» цього сегмента.

3) натомість суттєво зросла роль великих вкладників: частка депозитів понад 600 тис. грн підвищилася з 38,60% до 51,89%, що вказує на посилення

концентрації депозитних ресурсів. Сегмент 200–600 тис. грн при цьому залишився відносно стабільним і не здійснює визначального впливу на структуру ресурсної бази.

4) загалом відбувається трансформація структури заощаджень населення у бік скорочення середнього сегмента та зростання концентрації великих вкладів, що формує ключову проблему депозитної бази банків - зниження її диверсифікованості та підвищення концентраційних ризиків.

Однією з характерних проблем депозитного ринку залишається нерівномірність регіонального розподілу вкладів населення. Структуру загального обсягу депозитів населення за регіонами представлено в табл. 4.

Таблиця 4. Розподіл банківських вкладів населення за регіонами України

Область	Залишок вкладів населення на 01.03.2026 р., млн. грн.	Чисельність населення, осіб на 01.01.2023	Середня сума депозиту на 1 мешканця, тис. грн.	Частка області у загальній сумі вкладів в Україні, %
Київська та м. Київ	632 201	4 747 380,0	133,2	66,61
Дніпропетровська	212 522	3096485	68,6	22,39
Львівська	104 373	2478133	42,1	11,00
Харківська	91 269	2598961	35,1	9,62
Запорізька	53 463	1638462	32,6	5,63
Сумська	33 705	1035772	32,5	3,55
Полтавська	43 706	1352283	32,3	4,61
Чернігівська	30 439	959315	31,7	3,21
Одеська	71 101	2351392	30,2	7,49
Черкаська	32 432	1160744	27,9	3,42
Миколаївська	29 638	1091821	27,1	3,12
Житомирська	29 925	1179032	25,4	3,15
Хмельницька	30 258	1228829	24,6	3,19
Волинська	25 031	1021356	24,5	2,64
Вінницька	36 116	1509515	23,9	3,81
Кіровоградська	21 182	903712	23,4	2,23
Рівненська	26 137	1141784	22,9	2,75
Івано-Франківська	28 961	1351822	21,4	3,05
Тернопільська	19 306	1021713	18,9	2,03
Чернівецька	14 388	890457	16,2	1,52
Херсонська	15 017	1001598	15,0	1,58
Закарпатська	15 379	1244476	12,4	1,62
Донецька	32 713	4059372	8,1	3,45
Луганська	4 077	2102921	1,9	0,43
Україна разом	949 096	41 167 335	23,1	100,00

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Аналізуючи дані табл. 4, можна зробити наступні висновки:

1) беззаперечним лідером за обсягами банківських вкладів населення є Київська область та м. Київ, на які припадає 66,61% загальної суми депозитів в Україні. Крім того, цей регіон займає перше місце за середнім розміром депозиту на одного мешканця – 133,2 тис. грн., що суттєво перевищує показники інших областей.

2) до регіонів-лідерів за обсягами залучених вкладів також належать Дніпропетровська (22,39%), Львівська (11,00%), Харківська (9,62%), Одеська (7,49%) та Запорізька (5,63%) області. Як правило, це регіони з високим рівнем урбанізації, значною чисельністю населення та відносно розвиненим економічним потенціалом;

3) водночас найнижчі показники середнього обсягу депозитів на одного мешканця спостерігаються у Луганській (1,9 тис. грн.), Донецькій (8,1 тис. грн.), Закарпатській (12,4 тис. грн.) та Херсонській (15,0 тис. грн.) областях, що свідчить про суттєву регіональну диференціацію у рівні заощаджень населення;

4) разом з тим, слід зазначити, що отримані результати мають певні обмеження щодо їх точності та актуальності. Зокрема, показники обсягів депозитів населення наведені станом на 01.03.2026 р., тоді як дані про чисельність населення – станом на 01.01.2023 р. В умовах повномасштабної війни, що супроводжується значними міграційними процесами, тимчасовою окупацією окремих територій та зміною демографічної структури населення, реальна чисельність населення по регіонах могла істотно змінитися. Це, у свою чергу, впливає на розрахунок середнього обсягу депозитів на одного мешканця та може призводити до певних викривлень у результатах аналізу.

Таким чином, виявлені регіональні диспропорції у розподілі банківських вкладів населення зумовлені як економічними чинниками, так і сучасними соціально-демографічними процесами, спричиненими воєнними подіями, що потребує обережного підходу до інтерпретації отриманих даних.

На основі проведеного аналізу можна виокремити ключові проблеми формування депозитної бази вітчизняної банківської системи (табл. 5).

Таблиця 5. Актуальні проблеми формування депозитної бази банківської системи України

№ з/п	Проблема	Сутність проблеми
1	зниження якості депозитної бази при її кількісному зростанні	збільшення обсягів депозитів значною мірою зумовлене інфляційними процесами та перерозподілом коштів, а не реальним зростанням доходів населення
2	переважання короткострокових та високоліквідних ресурсів	вкладники в умовах війни надають перевагу коштам до запитання або коротким строкам розміщення, що знижує стабільність ресурсної бази банків
3	посилення концентрації депозитів	значна частка коштів зосереджується у невеликій кількості великих вкладників, що підвищує ризики відтоку ресурсів
4	скорочення частки середнього сегмента вкладників	поступове «вимивання» середнього класу як основи стабільної депозитної бази
5	структурні зміни у складі вкладників	зростання ролі юридичних осіб порівняно з фізичними, що змінює характер ресурсної бази та підвищує її чутливість до економічної кон'юнктури
6	регіональна нерівномірність розподілу депозитів	значна концентрація ресурсів у економічно розвинених регіонах і низький рівень заощаджень у прифронтових та депресивних областях
7	зростання вартості депозитних ресурсів	підвищення процентних ставок ускладнює для банків підтримання прибутковості
8	висока залежність від макроекономічних та воєнних факторів	депозитна база стає чутливою до інфляції, курсових коливань, міграційних процесів та загального рівня довіри до банківської системи
9	концентрація депозитної бази у великих банках	значна частка депозитів фізичних осіб зосереджена в обмеженій кількості банків, що посилює системні ризики та нерівномірність розвитку банківського сектору

Джерело: сформовано автором

Проведений аналіз актуальних проблем формування депозитної бази банківської системи України свідчить про наявність комплексних структурних дисбалансів, що посилюються в умовах воєнної та макроекономічної нестабільності. Домінуючими серед них є зниження якості депозитної бази при одночасному її кількісному зростанні, переважання короткострокових і високоліквідних ресурсів, а також посилення

концентрації депозитів у великих вкладників і провідних банках. Важливими залишаються також скорочення середнього сегмента вкладників, регіональна нерівномірність розподілу заощаджень та зростання вартості залучених ресурсів. Сукупність зазначених чинників формує підвищені ризики для стабільності банківської системи та обмежує можливості довгострокового кредитування економіки.

Висновки з проведеного дослідження. У ході дослідження встановлено, що формування депозитної бази банків України в умовах воєнної та макроекономічної нестабільності набуває суперечливого характеру: за формального зростання обсягів депозитів відбувається погіршення їх якісної структури. Зокрема, зростання пасивів банків і коштів клієнтів не супроводжується пропорційним підвищенням їх стабільності та довгостроковості, що свідчить про інфляційно-кон'юнктурний характер частини приросту депозитних ресурсів.

Аналіз структури депозитної бази засвідчив посилення концентрації коштів у великих вкладників та системно значущих банках, що підвищує ризики втрати ліквідності у разі зміни поведінкових очікувань клієнтів. Одночасно спостерігається скорочення частки середнього сегмента вкладників, який традиційно формує основу стабільної та диверсифікованої ресурсної бази банківської системи.

Виявлено трансформацію депозитної поведінки в умовах війни: домінування короткострокових і високоліквідних депозитів, зростання обережності вкладників та орієнтація на швидкий доступ до коштів. Це обмежує можливості банків щодо трансформації ресурсів у довгострокові кредитні вкладення та знижує ефективність виконання банками функції фінансового посередництва.

Окремо зафіксовано посилення регіональної асиметрії у розподілі депозитів населення, що відображає нерівномірність економічного розвитку та різний рівень фінансової стійкості регіонів в умовах воєнних ризиків. Така

концентрація ресурсів у окремих територіях додатково посилює структурні дисбаланси банківської системи.

Узагальнення отриманих результатів дозволяє констатувати наявність системних проблем формування депозитної бази банків України, серед яких ключовими є: зниження її якісних характеристик при номінальному зростанні, надмірна концентрація ресурсів, домінування короткострокових депозитів, регіональні диспропорції та підвищена чутливість до макроекономічних і воєнних шоків.

Отримані результати свідчать про необхідність переходу до більш гнучкої та адаптивної депозитної політики банків, спрямованої на диверсифікацію ресурсної бази, стимулювання довгострокових заощаджень і зниження концентраційних ризиків, що є критично важливим для зміцнення фінансової стійкості банківської системи України в умовах високої невизначеності.

Література

1. Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України), за секторами економіки у розрізі регіонів. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 12.05.2026).

2. Мулик Т.О. Аналіз депозитних операцій банків: стан, проблеми та вдосконалення. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2021. №28, 66-75. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/28-2021/mulyk.pdf> (дата звернення: 12.05.2026).

3. Опальчук Р.М., Невгад Б.П. Формування депозитного портфелю банку з використанням клієнт-орієнтованого підходу. *Економіка і управління бізнесом*. 2024. Том 15, №2. С. 75-90. URL: <https://economicscience.com.ua/web/uploads/pdf/Economics%20and%20Business%20Management,%202024,%20Vol.%2015,%20No.%202-75-90.pdf> (дата звернення: 12.05.2026).

4. Показники фінансової діяльності. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 12.05.2026).

5. Розподіл вкладів фізичних осіб та сума можливого відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (у розрізі банків). Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 12.05.2026).

6. Румик І., Черниш К., Петренко Г. Депозитні операції комерційних банків: класичні методи та інноваційні технології залучення ресурсів. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 4(80). С. 13-20. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/1139/1123> (дата звернення 12.05.2026).

7. Тарасова О.В. Проблеми формування депозитної бази комерційних банків України. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Том 11, Випуск 2. С. 89-94. URL: <https://lnk.ua/STgz8PJjR> (дата звернення: 12.05.2026).

8. Хромушина Л.А. Депозитна політика комерційних банків та її реалізація на регіональному рівні. *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. С. 775-779. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/117.pdf (дата звернення 12.05.2026).

9. Чуйко Д.О. Особливості аналізу депозитних операцій комерційних банків. URL: <https://surl.li/spqwwx> (дата звернення: 12.05.2026).

References

1. National Bank of Ukraine (2026), “Deposits attracted by deposit corporations (except the National Bank of Ukraine) by economic sectors and regions”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed 12 May 2026).

2. Mulyk, T.O. (2021), “Analysis of banks’ deposit operations: state, problems and improvement”, *Modern Economics*, vol. 28, pp. 66–75, available at: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/28-2021/mulyk.pdf> (accessed 12 May 2026).

3. Opalchuk, R.M. and Nevhad, B.P. (2024), “Formation of a bank deposit portfolio using a customer-oriented approach”, *Economics and Business*

Management, vol. 15, no. 2, pp. 75–90, available at: <https://economicscience.com.ua/web/uploads/pdf/Economics%20and%20Business%20Management,%202024,%20Vol.%2015,%20No.%202-75-90.pdf> (accessed 12 May 2026).

4. National Bank of Ukraine (2026), “Financial performance indicators”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed 12 May 2026).

5. National Bank of Ukraine (2026), “Distribution of household deposits and potential compensation amount by the Deposit Guarantee Fund (by banks)”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed 12 May 2026).

6. Rumyk, I., Chernysh, K. and Petrenko, H. (2025), “Deposit operations of commercial banks: classical methods and innovative technologies of resource attraction”, Scientific Notes of KROK University, vol. 4(80), pp. 13–20, available at: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/1139/1123> (accessed 12 May 2026).

7. Tarasova, O.V. (2019), “Problems of forming the deposit base of commercial banks of Ukraine”, Economics of Food Industry, vol. 11, no. 2, pp. 89–94, available at: <https://lnk.ua/STgz8PJjR> (accessed 12 May 2026).

8. Khromushyna, L.A. (2018), “Deposit policy of commercial banks and its implementation at the regional level”, Economy and Society, no. 15, pp. 775–779, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/117.pdf (accessed 12 May 2026).

9. Chuiko, D.O. (2012), “Features of analysis of deposit operations of commercial banks”, available at: <https://surl.li/spqwwx> (accessed 12 May 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 13.05.26

Прорецензовано / Revised: 22.05.26

Дата публікації / Published: 26.05.26